

PROGRAMMET FÖR LIVSLÅNGT LÄRANDE

ALLMÄN INBJUDAN ATT LÄMNA PROJEKTFÖRSLAG 2008–2010

UPPDATERING 2010 – STRATEGISKA PRIORITERINGAR

INNEHÅLL

| | |
|--|----|
| INLEDNING | 3 |
| 1. Hur dokumentet ska användas..... | 3 |
| 2. Allmän politisk bakgrund..... | 4 |
| 3. Allmänna och särskilda mål för programmet för livslångt lärande..... | 5 |
| 4. Övergripande villkor | 6 |
| KAPITEL 1 – SEKTORSPROGRAM..... | 7 |
| 1. Comenius – Skolutbildning..... | 7 |
| 1.1. Rörlighet och partnerskap | 9 |
| 1.2. Multilaterala projekt..... | 9 |
| 1.2.1. Prioritering 1: Utveckla undervisnings- och inlärningsstrategier som stöder inläringen av allmänna nyckelkompetenser hos alla elever..... | 9 |
| 1.2.2. Prioritering 2: Bättre läskunnighet och andra grundläggande färdigheter..... | 9 |
| 1.2.3. Prioritering 3: Språkinläring och språklig mångfald | 10 |
| 1.2.4. Prioritering 4: Utveckling av digitala lärmiljöer för inläring av nyckelkompetenser.. | 10 |
| 1.2.5. Prioritering 5: Minska antalet elever som lämnar skolan i förtid | 10 |
| 1.2.6. Prioritering 6: Skolutveckling och skollärdaskap..... | 10 |
| 1.3. Nätverk | 11 |
| 1.3.1. Prioritering 1: Utveckla förskoleutbildning och barnomsorg av hög kvalitet | 11 |
| 1.3.2. Prioritering 2: Skollärdaskap..... | 11 |
| 1.3.3. Prioritering 3: Stödja entreprenörskap och kontakter med arbetslivet | 11 |
| 1.3.4. Prioritering 4: Utveckla digitala inlärningsmiljöer för inläring av nyckelkompetenser | 12 |
| 1.3.5. Prioritering 5: Göra naturvetenskapliga och tekniska utbildningar mer attraktiva..... | 12 |
| 1.3.6. Prioritering 6: Utveckla specialundervisningen för att integrera alla ungdomar, särskilt dem med funktionsnedsättning..... | 12 |
| 1.3.7. Prioritering 7: Personer med endast grundskoleutbildning | 12 |
| 2. Erasmus – högskoleutbildning och högre yrkesinriktad utbildning..... | 14 |
| 2.1. Rörlighet..... | 16 |
| 2.2. Multilaterala projekt..... | 16 |
| 2.2.1. Projekt för utarbetande av kursplaner..... | 17 |
| 2.2.2. Projekt som inriktas på samarbete mellan högskolor och näringsliv..... | 17 |
| 2.2.3. Projekt som stöder moderniseringsagendan för universitet och högskolor | 17 |
| 2.2.4. Projekt som stöder virtuella campus..... | 18 |
| 2.3. Nätverk | 18 |
| 2.3.1. Nätverk mellan högskolor | 19 |
| 2.3.2. Strukturella nätverk | 19 |
| 3. Leonardo da Vinci – Grundläggande yrkesinriktad utbildning och fortbildning | 20 |
| 3.1. Rörlighet och partnerskap | 21 |
| 3.2. Multilaterala projekt..... | 22 |
| 3.2.1. Prioritering 1: Öppenhet och erkännande av kompetens och kvalifikationer..... | 22 |
| 3.2.2. Prioritering 2: Förbättra kvaliteten på yrkesutbildningssystemen och göra dem mer attraktiva | 23 |
| 3.2.3. Prioritering 3: Utveckla yrkesfärdigheter med tanke på arbetsmarknadens behov – Nya färdigheter för nya arbetstillfällen | 23 |
| 3.2.4. Prioritering 4: Kunskaps- och kompetensutveckling för lärare, utbildare och handledare inom den yrkesinriktade utbildningen | 24 |

| | | |
|---|---|----|
| 3.3. | Nätverk | 24 |
| 3.3.1. | Evet-nätverk..... | 24 |
| 3.3.2. | Nätverk för berörda parter | 25 |
| 4. | Grundtvig – Vuxenutbildning och andra utbildningsmöjligheter | 26 |
| 4.1. | Rörlighet och partnerskap | 27 |
| 4.2. | Multilaterala projekt..... | 27 |
| 4.2.1. | Prioritering 1: Nyckelkompetenser..... | 28 |
| 4.2.2. | Prioritering 2: Bättre kvalitet på vuxenutbildningen | 28 |
| 4.2.3. | Prioritering 3: Göra vuxenutbildningen mer attraktiv och tillgänglig | 29 |
| 4.2.4. | Prioritering 4: Bättre validering av icke-formellt och informellt lärande..... | 29 |
| 4.2.5. | Prioritering 5: Främja vuxenutbildning för personer ur marginaliserade och mindre gynnade samhällsgrupper samt migranter | 29 |
| 4.2.6. | Prioritering 6: Utbildning och inläring senare i livet; utbildning mellan generationer och inom familjen..... | 29 |
| 4.3. | Nätverk | 30 |
| 4.3.1. | Prioritering 1: Språkinläring inom vuxenutbildningen..... | 30 |
| 4.3.2. | Prioritering 2: Akademiskt nätverksarbete inom vuxenutbildningen | 30 |
| 4.3.3. | Prioritering 3: Nätverk för berörda parter inom vuxenutbildningen..... | 30 |
| 4.3.4. | Prioritering 4: Validering och certifiering..... | 31 |
| KAPITEL 2 – DET ÖVERGRIPANDE PROGRAMMET | | 32 |
| 1. | Centralt verksamhetsområde 1 – Politiskt samarbete och innovation..... | 32 |
| 1.1 | Studiebesök för experter och beslutsfattare inom utbildning – (rörlighet) | 32 |
| 1.2 | Studier och jämförande forskning..... | 33 |
| 2. | Centralt verksamhetsområde 2 – Språk..... | 35 |
| 2.1 | Multilaterala projekt..... | 35 |
| 2.2 | Nätverk | 35 |
| 3. | Centralt verksamhetsområde 3 – IKT | 37 |
| 3.1 | Multilaterala projekt..... | 37 |
| 3.1.1 | <i>Prioritering 1: Kartlägga och genomföra innovativa användningsmetoder för IKT för livslångt lärande, särskilt för utsatta grupper som riskerar social utestängning</i> | 37 |
| 3.1.2 | <i>Prioritering 2: IKT som en katalysator för innovation och kreativitet i det livslånga lärandet.....</i> | 38 |
| 3.2 | Nätverk | 38 |
| 3.2.1 | <i>Prioritering 1: Behandla övergripande frågor för att koppla upp och koppla ihop lärgemenskaper genom IKT på ett innovativt sätt</i> | 38 |
| 3.2.2 | <i>Prioritering 2: Stärka kopplingarna mellan IKT, kreativitet och innovationsförmåga.....</i> | 39 |
| 4. | Centralt verksamhetsområde 4 – Spridning och användning av resultat | 40 |
| KAPITEL 3 – JEAN MONNET –PROGRAMMET | | 41 |
| a) | Undervisningsprojekt (Jean Monnet-moduler, Jean Monnet-professurer och personliga Jean Monnet-professurer)..... | 41 |
| b) | Andra akademiska och forskningsmässiga projekt (Jean Monnet-centrum, informations- och forskningsverksamhet samt multilaterala forskningsgrupper)..... | 42 |

INLEDNING

1. HUR DOKUMENTET SKA ANVÄNDAS

Detta dokument är en uppdatering av prioriteringarna i den allmänna inbjudan att lämna projektförslag 2008–2010 inom ramen för gemenskapens program för livslångt lärande. Här anges de prioriterade ämnesområden som ansökningarna kan gälla inom de olika programområdena. Större delen av inbjudan för 2008–2010 förblir oförändrad, men några justeringar har gjorts för att återspegla utvecklingen av de politiska prioriteringarna.

Prioriteringarna i detta dokument avspeglar de centrala frågorna i utvecklingen av EU-politiken för allmän och yrkesinriktad utbildning. För att ett förslag ska kunna väljas ut bör det motsvara dessa olika prioriteringar.

Den allmänna inbjudan att lämna projektförslag ska läsas tillsammans med följande dokument:

- Europaparlamentet och rådets beslut om inrättande av ett program för livslångt lärande 2007–2013¹.
- Programhandboken för programmet för livslångt lärande, där det finns beskrivningar av såväl insatserna inom de olika programområdena som de ekonomiska och administrativa villkoren².

¹ Europaparlamentets och rådets beslut 2006/1720/EG av den 15 november 2006 om inrättande av ett handlingsprogram för livslångt lärande och Europaparlamentets och rådets beslut nr 1357/2008/EG av den 16 december 2008 om ändring av beslut nr 1720/2006/EG.

² http://ec.europa.eu/education/llp/doc848_en.htm

2. ALLMÄN POLITISK BAKGRUND

Den övergripande prioriteringen i programmet för livslångt lärande är att den allmänna och den yrkesinriktade utbildningen ska bidra mer till att nå Lissabonmålet, som är att EU ska bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi, med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning.

Programmet för livslångt lärande stöder i synnerhet genomförandet av EU:s politik inom allmän och yrkesinriktad utbildning enligt arbetsprogrammet ”Utbildning 2010”³ och den nya strategiska ramen för europeiskt samarbete fram till 2020. Med hjälp av den öppna samordningsmetoden siktar medlemsstaterna på att förverkliga livslångt lärande och rörlighet, förbättra kvaliteten och effektiviteten inom utbildningen, främja rättvisa, social sammanhållning och aktivt medborgarskap samt stödja kreativitet och innovation på alla nivåer inom utbildningen i Europa⁴.

I detta sammanhang är följande aktuella initiativ också särskilt relevanta för denna inbjudan att lämna projektförslag:

- Meddelandet ”Ny kompetens för nya arbetstillfällen – Att förutse och matcha kompetensbehoven på arbetsmarknaden”⁵.
- Samarbetet mellan universitet och företag enligt kommissionens meddelande om ett nytt partnerskap för modernisering av universiteten: EU-forumet för dialogen mellan universiteten och näringslivet⁶.
- Verksamheten för att öka medborgarnas rörlighet och ansträngningarna för att dels se till att utbildningssystemen i Europa är tydliga, dels förbättra möjligheterna för studenter att få erkännande för studieperioder utomlands⁷.

Alla politiska referensdokument om dessa ämnen finns på GD EAC:s hemsida⁸.

Information om de särskilda politiska villkor som gäller för skolutbildning, högre utbildning, yrkesutbildning och vuxenutbildning finns i kapitlen rörande de olika sektorsprogrammen.

³ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc28_en.htm

⁴ Rådets slutsatser om en strategisk ram för europeiskt utbildningssamarbete

(”Utbildning 2020”), http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/107622.pdf

⁵ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1122_en.htm

⁶ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1124_en.htm

⁷ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1292_en.htm

⁸ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc36_en.htm

3. ALLMÄNNA OCH SÄRSKILDA MÅL FÖR PROGRAMMET FÖR LIVSLÅNGT LÄRANDE

De allmänna och särskilda målen för programmet för livslångt lärande anges i artikel 1 i programbeslutet och återges nedan som referens. De gäller i alla tillämpliga fall för alla delprogram och kompletteras av de specifika och operativa mål för varje delprogram som återges i respektive kapitel i denna inbjudan att lämna projektförslag.

Programmet Comenius ska ha följande allmänna mål enligt artikel 1.2 i programbeslutet: att genom livslångt lärande bidra till Europeiska unionens utveckling mot ett avancerat kunskapssamhälle, med hållbar ekonomisk utveckling, fler och bättre arbetstillfällen och bättre social sammanhållning, alltmedan man säkerställer ett bra miljöskydd för kommande generationer. I synnerhet syftar det till att främja utbyte, samarbete och rörlighet mellan utbildningssystemen i gemenskapen, så att de blir en kvalitetsreferens för hela världen.

De särskilda målen enligt artikel 1.3 i programbeslutet är följande:

- a) Att bidra till utvecklingen av livslångt lärande av hög kvalitet och främja höga prestanda, innovation och en europeisk dimension i system och praxis på området.
- b) Att stödja inrättandet av ett europeiskt område för livslångt lärande.
- c) Att bidra till att göra de möjligheter till livslångt lärande som finns i medlemsstaterna bättre, mer attraktiva och mer tillgängliga.
- d) Att öka det livslånga lärandets bidrag till social sammanhållning, aktivt medborgarskap, interkulturell dialog, jämställdhet och självförverkligande.
- e) Att bidra till att främja kreativitet, konkurrenskraft, anställbarhet och växande entreprenörskap.
- f) Att bidra till att personer i alla åldrar i större utsträckning deltar i livslångt lärande, även personer med särskilda behov och mindre gynnade grupper, oavsett deras socioekonomiska bakgrund.
- g) Att främja språkinlärning och språklig mångfald.
- h) Att stödja utarbetandet av innovativt IKT-baserat innehåll samt IKT-baserade tjänster, undervisningsmetoder och rutiner för livslångt lärande.
- i) Att stärka det livslånga lärandets bidrag till att skapa en känsla av europeiskt medborgarskap, grundad på förståelse och respekt för mänskliga rättigheter och demokrati, och till att uppmuntra tolerans och respekt för andra folk och kulturer.
- j) Att främja samarbete inom kvalitetssäkring i alla utbildningssektorer i Europa.
- k) Att uppmuntra till ett optimalt utnyttjande av resultat, innovativa produkter och processer och utbyta god praxis inom de områden som täcks av programmet för livslångt lärande i syfte att förbättra utbildningens kvalitet.

4. ÖVERGRIPANDE VILLKOR

I enlighet med artikel 14.2 i programbeslutet är multilaterala projekt och nätverk inom programmen Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig och centrala verksamhetsområden inom det allmänna programmet också öppna för partner från tredjeländer vars deltagande i programmet för livslångt lärande inte omfattas av artikel 7 i beslutet. I programhandboken för programmet för livslångt lärande finns ytterligare information om de berörda insatserna och villkoren för deltagande.

Kompletterande åtgärder kan få stöd ur alla sektorsprogram och centralt verksamhetsområde 2 (språk).

Större uppmärksamhet ägnas åt systematisk spridning och utnyttjande av resultat på projekt-, program- och politikinivå. Alla projektförslag måste innehålla en tydlig plan för spridning och utnyttjande av resultat.

Kommissionen kommer även att beakta ansökningar om samfinansiering av nya arbetsprogram för nätverk som finansierats tidigare, mot bakgrund av de resultat som de berörda nätverkens kan visa upp och det mervärde som de nya förslagen kan tillföra.

KAPITEL 1 – SEKTORSPROGRAM

1. COMENIUS – SKOLUTBILDNING

Inledning: Politisk bakgrund

Rådet (utbildning) enades i november 2008 om att förbättra det europeiska samarbetet inom skolutbildning⁹. Målet är att se till att alla elever får en utbildning av hög kvalitet som utrustar dem så att de kan delta i det globala samhället och en arbetsmarknad i snabb utveckling, samt hjälper dem att utveckla sin fulla potential för bl.a. innovation, kreativitet och aktivt medborgarskap.

Detta samarbete bygger på en gemensam insats inom arbetsprogrammet ”Utbildning 2010”¹⁰ och särskilt på arbetet med nyckelkompetenser¹¹, lärarutbildning¹² och lika möjligheter¹³. I samarbetet beaktas Europeiska rådets uppmaning från mars 2008 till medlemsstaterna om att minska antalet ungdomar som inte kan läsa ordentligt och antalet ungdomar som lämnar skolan i förtid samt förbättra utbildningsnivån för lärande med invandrarbakgrund eller med bakgrund i mindre gynnade miljöer, och även behovet att främja kreativitet och innovation i utbildningssektorn¹⁴.

Bättre samarbete inom skolpolitiken är också viktigt, då man inte gjort tillräckliga framsteg i arbetet inom de europeiska riktmärkena¹⁵ för skolutbildningen. Läskunnigheten har inte ökat och förbättringarna när det gäller antalet elever som slutar skolan i förtid och antalet elever som går ut gymnasieskolan sker fortfarande för långsamt. Även om målen har nåtts när det gäller antalet elever i matematik, naturvetenskap och teknik, är det fortfarande för få flickor inom dessa ämnen, och om man utesluter datarelaterade ämnen har det totala antalet minskat.

⁹ Slutsatser från rådet om att förbereda unga inför 2000-talet: ett program för europeiskt samarbete på utbildningsområdet, 2905:de mötet i rådet (utbildning, ungdom och kultur) i Bryssel den 21 november 2008, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/educ/104238.pdf.

¹⁰ http://ec.europa.eu/education/index_en.htm

¹¹ Europaparlamentets och rådets rekommendation 2006/962/EG av den 18 december 2006 om nyckelkompetenser för livslångt lärande, EUT L 394, 30.12.2006, s. 10. http://ec.europa.eu/education/school-education/doc830_en.htm.

¹² Slutsatser från rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet den 15 november 2007 om bättre utbildning för lärare ((2007/C 300/07), november 2007, http://ec.europa.eu/education/school-education/doc832_en.htm.

¹³ Effektiva och rättvisa utbildningssystem i Europa – Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet KOM(2006) 481 slutlig, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0481:FIN:SV:PDF>.

¹⁴ Rådets slutsatser från Europeiska rådets möte i Bryssel den 13–24 mars 2006 – ordförandeskapets slutsatser

¹⁵ [Rådets slutsatser från maj 2003 om referensnivåer för genomsnittliga resultat i Europa inom allmän utbildning och yrkesutbildning \(Referensvärden\) samt](http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc34_en.htm) den årliga framstegsrapporten 2008, som finns under rubriken ”News” på adressen http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc34_en.htm.

Mot denna bakgrund kräver utvecklingen på dessa politikområden och dessa utmaningar ett ökat europeiskt samarbete med följande syften:

A. Att ge *alla* elever nyckelkompetenser för livslångt lärande enligt rekommendationen från 2006:

1. Kommunikation på modersmålet.
2. Kommunikation på främmande språk.
3. Matematiskt kunnande och grundläggande vetenskaplig och teknisk kompetens.
4. Digital kompetens.
5. Lära sig att lära.
6. Social och medborgerlig kompetens.
7. Initiativförmåga och entreprenörskap.
8. Kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer.

Detta innebär inte bara att man måste se till att alla elever skaffar sig samtliga nyckelkompetenser, både ämnesbaserade och allmänna, utan att man också måste använda utvärderingsmetoder som stöder individanpassad inläring.

B. Att ge *alla* elever möjligheter till utbildning av hög kvalitet. Detta innebär bl.a. förskoleutbildning för alla, större rättvisa i skolsystemen, färre elever som lämnar skolan i förtid och bättre stöd inom den allmänna utbildningen till elever med särskilda behov.

C. Att löpande förbättra kvaliteten på det arbete som utförs av lärarna och annan skolpersonal. Detta innebär bl.a. en bättre och mer omfattande lärarutbildning och som sträcker sig över hela yrkeslivet, en mer effektiv rekrytering av lärare samt stöd till skolledare, så att de kan inrikta sig på att förbättra förutsättningarna för lärande.

Kommissionen anordnade under 2008 ett samråd¹⁶ om bättre sätt att inom utbildningspolitiken arbeta med de utmaningar som invandringen och rörligheten inom EU utgör. Resultaten av samrådet kommer att bidra till utformningen av mer målinriktad politik för att se till att alla elever får rättvisa möjligheter att skaffa sig goda utbildningsresultat. Kommissionen kommer att offentliggöra en rapport om samrådet under hösten 2009.

Inledning: Särskilda och operativa mål för Comenius

Programmet Comenius har följande särskilda mål enligt artikel 17.1 i programbeslutet:

- a) Att bland unga människor och undervisande personal utveckla kunskapen om och förståelsen för mångfalden och värdet av de europeiska kulturerna och språken.
- b) Att hjälpa unga människor att förvärva den grundläggande livskunskap och det kunnande de behöver för sin personliga utveckling, för framtida anställning och för ett aktivt europeiskt medborgarskap.

¹⁶ Grönbok – ”Migration & rörlighet: utmaningar och möjligheter för EU:s utbildningssystem”. Samrådet avslutades den 31 december 2008: http://ec.europa.eu/education/news/news490_en.htm.

Programmet Comenius ska ha följande operativa mål enligt artikel 17.2 i programbeslutet:

- a) Att utöka och förbättra rörligheten för elever och undervisande personal i olika medlemsstater.
- b) Att förbättra och utöka partnerskap mellan skolor i olika medlemsstater, så att minst tre miljoner elever deltar i gemensam utbildningsverksamhet under programmets löptid.
- c) Att främja inläring av moderna främmande språk.
- d) Att stödja utarbetandet av innovativa IKT-baserade innehåll, tjänster, undervisningsmetoder och rutiner för livslångt lärande.
- e) Att höja kvaliteten och stärka den europeiska dimensionen i lärarutbildningen.
- f) Att stödja förbättringar av pedagogiska metoder och skolförvaltning.

Prioriterad verksamhet inom Comenius

Följande prioriterade verksamheter avspeglar de politikområden och den utveckling som nämns ovan och som kräver ett närmare politiskt samarbete.

1.1. Rörlighet och partnerskap

Det finns inte någon specifik tematisk prioritering för dessa insatser.

1.2. Multilaterala projekt

Multilaterala Comenius-projekt omfattar utarbetande av material, metoder och annat stöd som utvecklar eller överför innovation. De syftar till att förbättra utbildningen och fortbildningen av skolpersonal. Följande ämnesområden kommer att prioriteras:

1.2.1. Prioritering 1: Utveckla undervisnings- och inlärningsstrategier som stöder inläringen av allmänna nyckelkompetenser hos alla elever

Inom grundskolan ökar behovet av att ge eleverna övergripande nyckelkompetenser (se nyckelkompetenserna 4–8), som inte passar in i något enstaka ämne och därför kräver att olika lärare har en samordnad strategi. Särskilt behöver man förbättra elevernas motivation för lärande och inlärningsfärdigheter (lära att lära).

Projekten bör inriktas på framtagning, testning och genomförande av kurser, läromedel, undervisningsmetoder och innovativa strategier (t.ex. undervisning i lag) som utformats för att

- öka elevernas motivation och göra lärandet mer attraktivt, särskilt för migranter och socioekonomiskt missgynnade elever,
- stärka elevernas inlärningsförmåga,
- stärka kopplingarna mellan skolan och arbetslivet och/eller det civila samhället,
- stärka interkulturell utbildning och dess bidrag till social integration.

1.2.2. Prioritering 2: Bättre läskunnighet och andra grundläggande färdigheter

Läskunnigheten bland skoleleverna i EU förbättras inte, utan försämras tvärtom i vissa fall. Läskunnigheten befinner sig i förändring t.ex. på grund av inflytandet från nya medier. Vi behöver särskilt tackla skillnaderna mellan pojkars och flickors behärskning av grundläggande färdigheter och, i många fall, förstärka de grundläggandena färdigheterna hos

migranter (inklusive behärskning av värdlandets språk) och hos personer från en mindre gynnad socioekonomisk bakgrund.

Projekten bör inriktas på framtagning, testning och genomförande av kurser, undervisningsmaterial, nya pedagogiska metoder och strategier som är utformade för att förbättra undervisningen i och förvärvandet av grundläggande kunskaper.

1.2.3. Prioritering 3: Språkinläring och språklig mångfald

Projekten bör särskilt inriktas på utveckling, testning och genomförande av läroplaner, kurser eller undervisningsmaterial, undervisningsmetoder och pedagogiska strategier inom områden som

- tidig språkinläring,
- utveckling och spridning av verktyg för undervisning i och inläring av främmande språk som används och lärs ut i mindre utsträckning,
- språk- och innehållsintegrerad inläring och undervisning (Sprint) och
- testning av språkkunskaper.

1.2.4. Prioritering 4: Utveckling av digitala lärmiljöer för inläring av nyckelkompetenser

Lärarnas färdigheter och kunskaper behöver förbättras och uppdateras, så de kan få fullt utbyte av de nya möjligheter som informations- och kommunikationstekniken erbjuder som stöd för inläring och undervisning samt kompetensutveckling under hela livet.

Projekten bör inriktas på framtagning, testning och genomförande av material, kurser och nya pedagogiska metoder som kan hjälpa lärarna att effektivt använda informations- och kommunikationsteknik som stöd för inläring och för att förbättra användningen av digitalt innehåll av hög kvalitet inom skolans undervisning.

1.2.5. Prioritering 5: Minska antalet elever som lämnar skolan i förtid

En av de stora utmaningarna för de europeiska utbildningssystemen är fortfarande att minska antalet elever som lämnar skolan i förtid. Lärarna och skolans övriga personal måste vara väl utrustade för att kunna utveckla individuella och skolbaserade strategier, så att alla elever kan slutföra sin skolgång.

Projekten bör inriktas på framtagning av pedagogiska metoder, testning och införande av strategier och material som utrustar lärarna för att aktivt förebygga att eleverna lämnar skolan i förtid.

1.2.6. Prioritering 6: Skolutveckling och skolledarskap

Rådet har dragit slutsatsen att skolorna ska utvecklas som lärgemenskaper som bl.a. bygger på en gemensam vision och partnerskap. Skolledarnas förmåga att motivera elever och personal att lära sig har blivit en avgörande faktor. Skolledarskap avser i detta sammanhang alla personer i personalen med ansvarsbefattning.

Projekten bör inriktas på framtagning, testning och införande av strategier och praktisk utbildning om ledarskap, bl.a. de färdigheter som krävs för att skolan utvecklas som en lärgemenskap.

1.3. Nätverk

Följande ämnesområden kommer att prioriteras:

1.3.1. Prioritering 1: Utveckla förskoleutbildning och barnomsorg av hög kvalitet

Nätverken ska tillhandahålla ett forum eller en plattform för gemensam reflektion och europeiskt samarbete för att kartlägga och främja kvaliteten på förskoleutbildning och barnomsorg, och bör särskilt inriktas på följande områden:

- Kartlägga, utbyta och utnyttja erfarenheter och god praxis inom förskoleutbildning och barnomsorg.
- Undersöka balansen mellan de sociala och utbildningsrelaterade aspekterna av de möjligheter som står till buds.
- Stödja tidig språkinläring, särskilt för barn med invandrabakgrund.
- Främja pedagogiska metoder som utvecklar kreativiteten hos barn redan i tidig ålder.
- Kartlägga ämnesområden för multilaterala projekt och andra samarbetsformer på EU-nivå.

1.3.2. Prioritering 2: Skolledarskap

Som i många organisationer där ledarskapet är delat krävs det att alla personer som innehar ansvarsbefattningar i skolan har goda ledaregenskaper. Nätverken ska tillhandahålla ett forum eller en plattform för gemensam reflektion och europeiskt samarbete för att

- kartlägga och främja innovation och bästa praxis inom effektivt skolledarskap.

1.3.3. Prioritering 3: Stödja entreprenörskap och kontakter med arbetslivet

Nätverken bör tillhandahålla ett forum eller en plattform för gemensam reflektion och europeiskt samarbete i syfte att kartlägga och främja innovation och bästa praxis när det gäller entreprenörskapskultur och etablering av kopplingar mellan skolan och arbetslivet. Nätverken bör inriktas på samtliga följande områden:

- Kartläggning av metoder för att utveckla initiativkraft och entreprenörskap bland både elever och lärare.
- Lyckade övergångar mellan grundläggande utbildning och fortsatt allmän och yrkesinriktad utbildning, inklusive vägledning och rådgivning.
- Användning och spridning av resultaten av Comenius-projekt och andra EU-initiativ inom området ”skola och arbetsliv”.
- Erfarenhetsutbyte och skapande av nätverk mellan berörda parter (experter, institutioner osv.) för att maximera skolornas insatser för att minska ungdomsarbetslösheten.

1.3.4. *Prioritering 4: Utveckla digitala inlärningsmiljöer för inläring av nyckelkompetenser*

Nätverken ska tillhandahålla ett forum eller en plattform för gemensam reflektion och europeiskt samarbete för att kartlägga och främja innovation och bästa praxis när det gäller att utveckla och genomföra en digital lärmiljö. Nätverken bör inriktas på följande områden:

- Kartläggning av nya metoder och nya tillvägagångssätt för undervisning och inläring med IKT.
- Främjande av digitalt undervisningsinnehåll som rör nyckelkompetenser och uppmuntran till lärare att använda digital teknik och resurser på ett kreativt sätt i undervisningen.
- Insamling, validering och spridning av digitalt innehåll samt integrering av detta i arbetet i läranstalter och/eller nationella och regionala utbildningssystem.
- Tillhandahållande av tjänster och rådgivning som gäller upphovsrätt, licensiering, kvalitetssäkring, offentlig-privata partnerskap och flerspråkighet.

1.3.5. *Prioritering 5: Göra naturvetenskapliga och tekniska utbildningar mer attraktiva*

Nätverken ska tillhandahålla ett forum eller en plattform för gemensam reflektion och europeiskt samarbete för att kartlägga och främja såväl innovation som bästa praxis när det gäller att göra naturvetenskaplig och teknisk utbildning mer attraktiv. Nätverken bör inriktas på följande områden:

- Hur naturvetenskapliga och tekniska studier ska göras mer attraktiva för studenter.
- Hur information om framtida naturvetenskapliga och tekniska utbildningar eller yrkeskarriärer ska utformas och spridas.
- Hur obalansen mellan könen i naturvetenskapliga utbildningar och yrkeskarriärer ska kunna minskas.

1.3.6. *Prioritering 6: Utveckla specialundervisningen för att integrera alla ungdomar, särskilt dem med funktionsnedsättning*

Nätverken bör tillhandahålla ett forum eller en plattform för gemensam reflektion och europeiskt samarbete i syfte att kartlägga och främja innovation och bästa praxis när det gäller utveckling av specialundervisningen för integration av alla i samhället.

Nätverken bör inriktas på att ge bättre stöd till elever med särskilda behov inom den allmänna skolan.

1.3.7. *Prioritering 7: Personer med endast grundskoleutbildning*

Nätverken ska tillhandahålla ett forum eller en plattform för gemensam reflektion och europeiskt samarbete för att kartlägga och främja innovation och bästa praxis när det gäller att minska antalet elever som lämnar skolan i förtid. Nätverken bör inriktas på följande områden:

- Minska antalet elever som lämnar skolan i förtid, med åtgärder på skolnivå, regional nivå eller på riksnivå.

- Skapa differentierade strategier för att motverka att elever lämnar skolan i förtid, t.ex. på grundval av ålder, kön, särskild bakgrund m.m.
- Utbilda lärare och annan skolpersonal i hur man tidigt spårar faktorer som kan leda till att en elev lämnar skolan i förtid, och i metoder för att motverka detta.
- Skapa strategier som samverkar med andra områden inom socialpolitik och social omsorg för att förhindra att elever lämnar skolan i förtid.
- Bättre och mer effektiv vägledning i arbetet med att minska antalet elever som lämnar skolan i förtid.
- Icke-formell utbildning som ett sätt att förbättra enskilda prestationer i skolan.

2. ERASMUS – HÖGSKOLEUTBILDNING OCH HÖGRE YRKESINRIKTAD UTBILDNING

Inledning: Politisk bakgrund

EU:s politik för högre utbildning syftar till att stödja medlemsstaternas reformer av de högre utbildningssystemen så att de blir mer sammanhängande och lyhörda för kunskapssamhällets behov. Det krävs reformer dels för att möta de utmaningar som globaliseringen fört med sig, dels för att utbilda och omskola EU:s arbetskraft. Reformerna ska leda till att universitet och högskolor kan fylla sin funktion i kunskapens Europa och kraftfullt bidra till Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning.

I sin analys av frågan om moderniseringen av universiteten har kommissionen fastställt tre huvudsakliga områden för reformer inom högre utbildning.

- Läroplansreform: Systemet med tre nivåer (kandidatexamen, masterexamen, doktorsexamen), kompetensbaserat lärande, flexibla inlärningsmöjligheter, erkännande av kvalifikationer och kompetenser samt rörlighet, allt detta i enlighet med Bologna-processen.
- Reform av styrformerna: självständighet och redovisningsansvar för universitet och högskolor, strategiska partnerskap och kvalitetssäkring.
- Finansieringsreform: Diversifierade inkomstkällor för högre utbildningsanstalter, kursavgifter, stipendier och lån, rättvisa och tillträde samt målinriktad EU-finansiering.

I maj 2006 offentliggjorde kommissionen meddelandet ”Att förverkliga moderniseringsagendan för högskolorna: utbildning, forskning och innovation”¹⁷, där följande nio åtgärder inom dessa tre reformområden ansågs nödvändiga för att modernisera den högre utbildningen: 1) Att avlägsna barriärerna kring Europas högskolor. 2) Att se till att högskolorna verkligen är självständiga och har redovisningsansvar. 3) Att ge incitament till strukturerade partnerskap med näringslivet. 4) Att tillhandahålla den rätta kombinationen av färdigheter och kompetenser för arbetsmarknaden. 5) Att minska bristen på finansiering och göra finansieringen mer effektiv inom utbildning och forskning. 6) Att öka den tvärvetenskapliga och ämnesövergripande verksamheten. 7) Att aktivera kunskap via samverkan med samhället. 8) Att belöna kompetens på högsta nivå. 9) Att göra högre utbildning och forskning i Europa mer synlig och attraktiv i världen. Dessa budskap har bekräftats i rådets slutsatser och resolutioner och en uppdatering om initiativ inom högre utbildning gavs i kommissionens rapport till rådet om rådets resolution av den 23 november 2007 om moderniseringen av universiteten för Europas konkurrenskraft i en global kunskapsekonomi¹⁸.

Högskolor uppmanas att delta fullt ut i kunskapstriangeln (utbildning, forskning och innovation), och att engagera sig i projekt som inriktas på förstärkt samarbete mellan och högskolor och företag. Denna prioritering understryks genom inrättandet av ett europeiskt tekniskt institut¹⁹, men är även högst relevant för högre utbildning i allmänhet. Det europeiska

¹⁷ [KOM\(2006\)208](#)

¹⁸ http://ec.europa.eu/education/higher-education/doc/com/680_sv.pdf

¹⁹ <http://eit.europa.eu>

forumet universitet-näringsliv, som kommissionen tagit initiativ till, och det därtill relaterade kommissionsmeddelandet²⁰ är också avsedda att stärka samarbetet på detta område.

Genomförandet av 2006 års rekommendation om ytterligare europeiskt samarbete om kvalitetssäkring²¹ i den högre utbildningen kommer att betonas starkt även i framtiden, vilket även gäller genomförandet av den europeiska referensramen för kvalifikationer och stärkningen av kopplingen till det europeiska området för högre utbildning. Lissabonstrategin och Bolognaprocessen kommer även fortsättningsvis att utgöra ramen för den politiska dagordningen för högre utbildning, med vederbörlig hänsyn till Europeiska rådets slutsatser och ministermötena inom ramen för Bolognaprocessen.

I ljuset av den politiska tyngdpunkten på större rörlighet har grönboken om främjande av rörlighet för ungdomar i studiesyfte, som offentliggjordes i juli 2009, skapat debatt om hur man kan förbättra ungdomars möjligheter till rörlighet²².

Inledning: Särskilda och operativa mål för Erasmus

Erasmusprogrammet har följande särskilda mål enligt artikel 21.1 i programbeslutet:

- a) Att stödja förverkligandet av ett europeiskt område för högre utbildning.
- b) Att förstärka bidraget från högre utbildning och avancerad yrkesinriktad utbildning till innovationsprocessen.

Erasmusprogrammet har följande operativa mål enligt artikel 21.2 i programbeslutet:

- a) Att förbättra kvaliteten på och utöka student- och lärarrörlighet i hela Europa för att bidra till målet att minst tre miljoner enskilda personer ska ha deltagit i studentrörlighet inom Erasmusprogrammet och dess föregångare fram till år 2012.
- b) Att förbättra kvaliteten på och utöka multilateralt samarbete mellan högskolorna i Europa.
- c) Att öka graden av öppenhet och kompatibilitet mellan europeiska utbildningsbevis inom högre utbildning och avancerad yrkesutbildning.
- d) Att förbättra kvaliteten på och utöka samarbetet mellan högskolor och företag.
- e) Att underlätta utvecklingen av innovativa arbetsätt inom högre utbildning och högre yrkesinriktad utbildning (högskolenivå) och överföring av denna, inbegripet från ett medverkande land till andra.
- f) Att stödja utvecklingen av innovativt innehåll, tjänster, pedagogik och praktik för livslångt lärande, grundat på informations- och kommunikationsteknik.

²⁰ http://ec.europa.eu/education/higher-education/doc/business/com158_en.pdf

²¹ Europaparlamentets och rådets rekommendation av den 15 februari 2006 om ytterligare europeiskt samarbete om kvalitetssäkring i den högre utbildningen, EUT L 64, 4.3.2006, s. 60.

²² Slutsatser från rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet den 21 november 2008, om rörlighet för ungdomar.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:320:0006:0009:SV:PDF>

Prioriterad verksamhet inom Erasmus

2.1. Rörlighet

Rörlighet för studenter (inklusive företagspraktik), lärare och övrig personal

Student- och lärarrörligheten spelar en viktig roll för inrättandet av det europeiska området för högre utbildning. De universitet och högskolor som deltar i Erasmus uppmanas att öka de studerandes möjligheter både att studera och praktisera för att uppnå målet med tre miljoner Erasmus-studerande år 2012, samt öka rörligheten för både undervisande och annan personal.

De högre utbildningsanstalterna uppmanas att se till att kvaliteten är hög när de anordnar rörlighet för studerande och personal, enligt stadgan för Erasmusuniversitet och den europeiska kvalitetsstadgan för rörlighet²³.

När det gäller rörlighet för studerande har det inte fastställts några ämnesspecifika prioriteringar på EU-nivå, men de nationella myndigheterna får offentliggöra landsspecifika prioriteringar i det avseendet. Det övergripande målet är att nå en balanserad geografisk och ämnesmässig täckning över hela EU.

Intensivprogram inom Erasmus

Prioritet kommer att ges åt program som

- ingår i integrerade studieprogram som resulterar i erkända dubbla eller gemensamma examina (med undantag för masterutbildningar inom ramen för Erasmus Mundus vilka inte kan delta),
- har en stark tvärvetenskaplig inriktning,
- inriktats på ämnesområden som för närvarande är underrepresenterade i Erasmusstudentutbyten²⁴.

Observera: Man planerar inte att införa en möjlighet att fastställa nationella prioriteringar inom ramen för detta insatsområde.

Erasmus: Intensivspråkkurser (EILC)

Det finns inte några specifika prioriteringar inom ramen för detta insatsområde.

2.2. Multilaterala projekt

Man kommer att prioritera förslag till projekt inom ämnesområden och teman som inte täcks tillräckligt av befintliga projekt som finansieras inom ramen för denna insats. Projektkompender finns på följande webbplats:

http://eacea.ec.europa.eu/llp/erasmus/erasmus_compendia_en.html

²³ Europaparlamentets och rådets rekommendation av den 18 december 2006 om gränsöverskridande rörlighet inom gemenskapen i utbildningssyfte: Europeiska kvalitetsstadgan för rörlighet, (2006/961/EG): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0005:0009:SV:PDF>

²⁴ Följande områden är överrepresenterade: ekonomistudier, samhällsvetenskapliga studier, humaniora, språk och juridik.

2.2.1. *Projekt för utarbetande av kursplaner*

Projekt för utarbetande av kursplaner stöder utformningen av

- integrerade program som omfattar en fullständig högre utbildning (kandidatexamen, masterexamen, doktorsexamen) och leder till en erkänd dubbel eller gemensam examen
- kursplaner och moduler för vidareutbildning,
- undervisningsmoduler på områden med omfattande inslag av tvärvetenskaplighet.

Sådana projekt får föreslås i alla akademiska ämnen.

Företräde kommer att ges till projekt som syftar till att utarbeta något av följande:

- Moduler och program där det klart anges vilka studieresultat och kompetenser som ska uppnås, (ämnesspecifikt och allmänt) i linje med nationella och europeiska kvalifikationsramar, med sikte på framtida behov av färdigheter.
- Program eller moduler där IKT-verktyg och IKT-tjänster används för att möjliggöra distansundervisning och virtuell rörlighet för studenter och personal.

2.2.2. *Projekt som inriktas på samarbete mellan högskolor och näringsliv*

Samarbetsprojekt mellan högskolor och näringslivet stöder verksamhet som för samman högskolor med partner utanför universitetsvärlden: företag (särskilt små och medelstora företag), yrkesorganisationer, handelskammare, arbetsmarknadsparter eller lokala/regionala organ.

Prioritet kommer att ges till projekt som

- förbättrar samordningen mellan studierna och framtida färdighets- och sysselsättningsbehov, t.ex. genom att utvärdera de framtida färdighetsbehoven och låta företagen få större inflytande på kursernas utformning och innehåll, enligt initiativet ”Ny kompetens för nya arbetstillfällen”²⁵,
- utvecklar utbildningsutbudet, t.ex. särskilda kurser för uppgradering av anställdas kunskap och färdigheter (bl.a. språkkunskaper som kan förbättra konkurrenskraften),
- erbjuder särskilda möjligheter för deltidsstuderande,
- främjar rörlighet, entreprenörskap, kreativt tänkande och innovativa strategier som en del av kursplanen för studenter och som en kvalifikation för lärare och forskare.

2.2.3. *Projekt som stöder moderniseringsagendan för universitet och högskolor*

Med moderniseringsprojekt stöds insatser som syftar till att göra universiteten och högskolorna mer attraktiva och mer lyhörda för arbetsmarknadens, medborgarnas och samhällets behov.

²⁵ Kommissionens meddelande, KOM(2008)868 av den 16 december 2008; http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com868_sv.pdf.

Projekt som bidrar till utvecklingen av universitet och högskolor på ett eller flera av följande områden kommer att prioriteras:

- Strategier för livslångt lärande (knyta högre utbildning till avancerad yrkesinriktad utbildning och certifiering) inriktade på att hjälpa högskolorna att bli fortbildningscentrum, eller öppna lärcentrum för respektive region.
- Bättre tillträde för personer med mindre gynnad socio-ekonomisk bakgrund, med icke-formell eller informell utbildningsbakgrund eller med alternativa kvalifikationer, t.ex. från tidigare upplevelsebaserat lärande.
- Öppenhet när det gäller universitetens och högskolornas uppdrag och resultat, kvalitetsförbättring, bättre styrformer eller diversifierad finansiering.

2.2.4. *Projekt som stöder virtuella campus*

Med projekt som stöder virtuella universitetscampus utvecklas verksamhet som är klart förankrad i en helhetsstrategi för effektiv integrering av IKT i de deltagande universiteten och högskolorna.

Projekt som har minst ett av följande syften kommer att prioriteras:

- Utveckla och förmedla strategier, tillvägagångssätt eller nätverk med politiska beslutsfattare, professorer, utbildare och ansvariga för lärarutbildningar, som kan användas på EU-nivå för etablering av livsdugliga virtuella universitetscampus som stöder livslångt lärande.
- Tillhandahålla öppna undervisningsresurser, garantera att hänsyn tas till organisatoriska, tekniska och kvalitetsrelaterade frågor för att dela innehåll och göra detta lättillgängligt på EU-nivå.
- Främja samarbete och utbyte av strategisk erfarenhet mellan beslutsfattare när det gäller utveckling av virtuella universitetscampus, där särskild vikt läggs vid effekter, mervärde och fördelar med att använda IKT.

2.3. Nätverk

Erasmusnätverken kan vara av följande två typer:

- **Akademiska nätverk** som ska främja innovation inom ett speciellt vetenskapligt ämne, grupp av vetenskapliga ämnen eller ett tvärvetenskapligt område.
- **Strukturella nätverk** som har till syfte att förbättra och modernisera en specifik aspekt av tillträde till högre utbildning, rörlighet, organisation och ledning av universitet och högskolor samt utveckling av kunskapstriangeln.

Den grundverksamhet som ska genomföras av varje typ av nätverk beskrivs i detalj i programhandledningen för programmet för livslångt lärande. Alla nätverk ska sammanföra ett lämpligt spektrum av berörda parter för det ämnesområde som behandlas.

Man kommer att prioritera förslag till nätverk inom ämnesområden och teman som inte täcks tillräckligt av befintliga nätverk som finansieras inom ramen för denna insats (se avsnitt 2.3.1).

Följande typer av nätverk kommer att prioriteras:

2.3.1. *Nätverk mellan högskolor*

Projekt inriktade på följande ämnesområden:

- Juridik.
- Ekonomi.
- Litteratur.
- Koppling mellan kultur och utbildning.
- Filosofi.
- Matematik.
- Studier om europeisk integration.
- Interkulturella aspekter och flerspråkighet.
- Lärarutbildning.
- Hållbar utveckling, inklusive frågor som rör energi och klimatförändringar.
- Idrott och sport.
- Entreprenörskap och innovation.
- Ämnesövergripande ämnen.

2.3.2. *Strukturella nätverk*

- ***Tillgång till högre utbildning och rörlighet***
Prioriterade frågor är bl.a. främjande av rörlighet och utökat tillträde för icke-traditionella inlärare, som personer med mindre gynnad socio-ekonomisk bakgrund, yrkesverksamma, äldre inlärare och personer med icke-formella kvalifikationer, med främjande av tillträdet till finansiering för inläring samt erkännande av tidigare icke-formellt och informellt lärande.
- ***Organisation och förvaltning av utbildning och högskolor***
Bland de viktigaste frågorna finns större självständighet och ansvarsskyldighet för universiteten, bättre system för personalförvaltning och både interna och externa kvalitetssäkringsmekanismer i linje med de standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring i europeiska området för högre utbildning som antogs i Bergen 2005.
- ***Kunskapstriangeln: utbildning, forskning och innovation***
Prioriterade frågor är bland annat förstärkt koppling mellan undervisning och forskning i högskolan och den praktiska tillämpningen i näringsliv och företag, samt inrättande av läranderegioner som koncentreras kring universitet som drivkraft för regional utveckling.

3. LEONARDO DA VINCI – GRUNDLÄGGANDE YRKESINRIKTAD UTBILDNING OCH FORTBILDNING

Inledning: Politisk bakgrund

Den politiska bakgrunden till Leonardo da Vinci-programmet är fortfarande Köpenhamnsprocessen, som aktualiserades genom Bordeauxkommunikén (2008). Processen inriktas främst på att göra yrkesutbildningssystemen mer attraktiva samt att förbättra deras kvalitet och resultat, förbättra öppenheten, informations- och vägledningssystemen, erkännandet av kompetenser och kvalifikationer samt den europeiska dimensionen. Fram till 2010 kommer särskilda initiativ för att främja ytterligare utveckling, testning och införande av de gemensamma EU-verktygen för yrkesinriktad utbildning att inverka på programverksamheten. Det handlar bland annat om utveckling och testning av systemen för överföring av meriter inom yrkesutbildningsområdet (Ecvet), genomförande av referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande (EQF) och uppföljning av rådets slutsatser från 2004 om kvalitetssäkring inom den yrkesinriktade utbildningen. Denna verksamhet kommer att vara avgörande för att stärka ömsesidigt lärande, samarbete, förtroende samt utbyte av erfarenheter och expertis. Det kommer att läggas särskild vikt vid etablering av möjligheter till rörlighet för ungdomar som genomgår yrkesutbildning, särskilt grundutbildning såsom lärlingsutbildningar, på grundval av rådets slutsatser om rörlighet för ungdomar (november 2008) och grönboken om rörlighet, som offentliggjordes i juni 2009²⁶.

Särskild uppmärksamhet kommer att ägnas åt att underlätta deltagande för **yrkessektorer²⁷, arbetsmarknadsparterorganisationer och företag, särskilt små och medelstora företag**, inom all Leonardo da Vinci-verksamhet.

Inledning: Särskilda och operativa mål för Leonardo da Vinci

Leonardo da Vinci-programmet har följande särskilda mål enligt artikel 25.1 i programbeslutet:

- a) Att stödja personer som deltar i yrkesutbildning och främja utbildningsverksamhet när det gäller förvärv och användning av kunskap, färdigheter och kvalifikationer för att underlätta personlig utveckling, anställbarhet och deltagande på den europeiska arbetsmarknaden.
- b) Att stödja förbättringar i fråga om kvalitet och innovationer av yrkesutbildningssystem, institutioner och praxis på området.
- c) Att göra yrkesutbildning och rörlighet mer attraktivt för arbetsgivare och enskilda samt underlätta rörligheten för praktikanter.

²⁶ Slutsatser från rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet den 21 november 2008, om rörlighet för ungdomar.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:320:0006:0009:SV:PDF>

²⁷ Sektorer enligt koderna och deskriptorerna i Eurostats nomenklatur för näringslivet (NACE) (NACE, nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne)

Leonardo da Vinci-programmet har följande operativa mål enligt artikel 25.2 i programbeslutet:

- a) Att förbättra kvaliteten på och utöka rörligheten i hela Europa för personer som deltar i grundläggande yrkesutbildning och i fortbildning, så att antalet praktikanter vid företag stiger till minst 80 000 per år i slutet av programmet för livslångt lärande.
- b) Att förbättra kvaliteten på och utöka samarbetet mellan institutioner eller organisationer som tillhandahåller utbildningsmöjligheter, företag, arbetsmarknadens parter och övriga relevanta organ i hela Europa.
- c) Att underlätta utvecklingen av innovativa lösningar inom yrkesutbildning, med undantag för yrkesinriktad utbildning på eftergymnasial nivå, samt överföringen av dessa, däribland från ett deltagande land till andra länder.
- d) Att förbättra tydligheten i och erkännandet av kvalifikationer och meriter, däribland sådana som förvärvats via icke-formellt och informellt lärande.
- e) Att främja inlärning av moderna främmande språk.
- f) Att stödja utvecklingen av innovativt innehåll, tjänster, pedagogik och praktik för livslångt lärande, grundat på informations- och kommunikationsteknik.

De nationella myndigheterna kan dessutom ange vissa kompletterande prioriteringar i fråga om rörlighet och överföring av innovationsprojekt inom Leonardo da Vinci-programmet, t.ex. ämnesområden eller destinationsländer. Dessa prioriteringar ska ligga i linje med EU-prioriteringarna i detta dokument och måste vara godkända av kommissionen. De meddelas antingen i särskilda nationella inbjudningar att lämna projektförslag eller via de nationella programkontorens webbplatser.

Prioriterad verksamhet inom Leonardo da Vinci

3.1. Rörlighet och partnerskap

Stark betoning ligger på kvalitetsstyrningen av rörligheten, däribland pedagogisk, språklig och kulturell förberedelse samt praktiska arrangemang för utlandsvistelsen på grundval av de principer som fastställs i Europeiska kvalitetsstadgan för rörlighet, liksom på utvärdering av läranderesultat, vägledning och hållbarhet för att åstadkomma så stora effekter som möjligt. De förberedande insatserna när det gäller rörlighet för lärlingar har lett till slutsatsen att denna målgrupp bör få särskild synlighet inom Leonardo da Vinci-programmet. Det understryks att kompetenta förmedlande organ²⁸ spelar en viktig roll i dessa projekt både för kvaliteten och för de små och medelstora företagens engagemang.

²⁸ Kompetenta förmedlande organ är alla offentliga eller halvvoffentliga organisationer och intressegrupper som har i uppdrag att stödja näringslivet eller utbildningssektorn genom sin utbildningsverksamhet; exempel på sådana organ är hantverkskamrar, handelskamrar, näringslivsföreträdare eller näringslivsorganisationer, fackföreningar samt arbetsbyråer.

Rörlighet för personer inom yrkesinriktad utbildning och för yrkesverksamma inom sådan utbildning

Denna insats omfattar rörlighet i utbildningssyfte med inriktning på följande målgrupper:

- 1) Praktikanter som genomgår en grundläggande yrkesutbildning:
 - A. Lärlingar och praktikanter i grundläggande yrkesutbildning baserad på varvad inläring eller arbetsrelaterad praktik i företag.
 - B. Praktikanter i skolbaserad grundläggande yrkesutbildning.
- 2) Personer på arbetsmarknaden som genomgår yrkesinriktad fortbildning.
- 3) Rörlighet för yrkesverksamma inom yrkesinriktad utbildning.

Partnerskap inom Leonardo da Vinci

Det finns inte några prioriterade ämnesområden.

3.2. Multilaterala projekt

Följande två typer av projekt ingår i denna insats i Leonardo da Vinci:

- Multilaterala projekt för överföring av innovation (decentraliserad förvaltning).
- Multilaterala projekt för överföring av innovation (centraliserad förvaltning).

Att höja kompetensen för utsatta grupper²⁹ och se till att alla får lika möjligheter betraktas som övergripande prioriteringar för alla multilaterala Leonardo-projekt och inom följande tematiska prioriteringar.

Användning av IKT och e-inlärningsmetoder, språkinläring med inriktning mot yrkesutbildning och språk- och innehållsintegrerad inläring (Sprint) är prioriteringar som uppmuntras för alla multilaterala Leonardoprojekt.

Multilaterala projekt inom Leonardo da Vinci-programmet bör omfatta en av följande tematiska prioriteringar:

3.2.1. *Prioritering 1: Öppenhet och erkännande av kompetens och kvalifikationer*

Syftet med projekten inom ramen för denna prioritering ska vara att stödja utvecklingen av nationella och sektorsvisa kvalifikationssystem och ramar som omfattar gemensamma EU-verktyg som har tagits fram för att främja öppenhet och erkännande, t.ex. Europass, överföring av meriter inom yrkesutbildningsområdet (Ecvet)³⁰ och den europeiska

²⁹ Med utsatta grupper avses grupper med särskilda svårigheter på arbetsmarknaden, till exempel personer som lämnat skolan i förtid, lågutbildade, personer med funktionsnedsättning, migranter och personer med invandrarbakgrund samt etniska minoriteter.

³⁰ Ecvet är en teknisk ram för överföring, erkännande och där lämpligt ackumulering av individers läranderesultat för erhållande av utbildningsbevis. Ecvet-redskap och Ecvet-metoder omfattar beskrivningar av utbildningsbevis i form av utbildningsmoduler med motsvarande poäng, en överförings- och ackumuleringsprocess och kompletterande dokument som inlärningsavtal, betygsdokumentation och Ecvet-handledningar: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc50_en.htm.

referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande (EQF). Projekten bör stödja testning och införande av komponenterna i sådana system, t.ex.

- beskrivning av kvalifikationer i form av läranderesultat,
- kartläggning av yrkesutbildningskvalifikationer i relation till de åtta referensnivåerna i den europeiska referensramen via nationella system och ramar för kvalifikationer,
- utformning av operationella och överförbara metoder och riktlinjer för indelning av kvalifikationer i enheter som mäter inläringen med tilldelning av meritpoäng på grundval av de tekniska specifikationerna i Ecvet,
- testning av resultatbaserade kvalifikationer, på sektorsnivå eller sektorsövergripande nivå, med förfaranden för bedömning, överföring och ackumulering av läranderesultat som förvärvats i formella, informella och icke-formella sammanhang,
- utarbetande av yrkesutbildningsprogram med flexibla lösningar för validering, överföring och erkännande av läranderesultat, med hjälp av Ecvet-principer.
- kombination och vidareutveckling av EU-verktygen och EU-ramarna eller deras tillämpning inom bestämda sektorer.

3.2.2. ***Prioritering 2: Förbättra kvaliteten på yrkesutbildningssystemen och göra dem mer attraktiva***

Inom ramen för denna prioritering bör projekten inriktas på följande:

- Utarbeta hållbara och överförbara, operationella och konkreta instrument på grundval av den europeiska referensramen för kvalitetssäkring³¹.
- Utforma konkreta handledningar om europeiska referensramen för kvalitetssäkring för användarna, särskilt utbildningsanordnarna.
- Ta fram och testa förfaranden för kvalitetssäkring inom grundläggande yrkesutbildning och fortbildning baserade på europeiska referensramen för kvalitetssäkring som är kopplade till certifieringsprocessen och det europeiska systemet för överföring av meriter för yrkesutbildning.
- Främja utvecklingen av yrkesutbildningsmöjligheter av hög kvalitet som leder till en smidig övergång till arbete, vidareutbildning och/eller högre utbildning, samt främja studie- och yrkesvägledning på alla nivåer.
- Förbättra förvaltningen av yrkesutbildningssystem och göra detta slags utbildningar mer attraktiva, genom ökat samarbete med arbetsmarknadens parter och alla berörda intressenter.

3.2.3. ***Prioritering 3: Utveckla yrkesfärdigheter med tanke på arbetsmarknadens behov – Nya färdigheter för nya arbetstillfällen***

Projekten på detta område bör stödja nära koppling till arbetslivet i syfte att göra yrkesutbildningarna mer lyhörda för arbetsmarknadens behov. Projekten bör syfta till att kartlägga och föregripa sektorsspecifika behov av färdigheter och kompetens och ta med dem i yrkesutbildningarnas läroplaner. Detta omfattar också bättre integration mellan lärande och

³¹ Den europeiska referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande är ett referenssystem som syftar till att hjälpa medlemsstater och deltagande länder att utveckla, förbättra, övervaka och utvärdera sina egna system och förfaranden, på grundval av gemensamma principer och kriterier. http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1134_en.htm.

arbetsliv. Under denna prioritering ska stöd ges till genomförandet av strategin ”Nya färdigheter för nya arbetstillfällen”³². Projektförslagen bör innefatta följande punkter:

- Bättre engagera de olika intressenterna i att göra yrkesutbildnings- och kvalifikationssystemen mer lyhörda för arbetsmarknadens behov samtidigt som hänsyn tas till systemförändringar, t.ex. övergången till system som baseras på läranderesultat och kompetens.
- Utarbetande och testning av gemensamma metoder och system för att förutspå nya behov när det gäller färdigheter, också på sektorsnivå, och med deltagande av företag, sektorsorganisationer eller arbetsmarknadens parter i yrkesutbildningen.
- Integration av lärande och arbete genom att man främjar mer inlärningsbefordrande miljöer på arbetsplatserna, utbildning på arbetsplatsen och lärlingsutbildningar som grundval för utvecklingen av yrkesrelaterade färdigheter som är relevanta för arbetsmarknadens behov.

3.2.4. *Prioritering 4: Kunskaps- och kompetensutveckling för lärare, utbildare och handledare inom den yrkesinriktade utbildningen*

Inom ramen för denna prioritering ska man i projekten beakta behovet av kunskaps- och kompetensutveckling för studie- och yrkesvägledare inom den yrkesinriktade utbildningen, däribland genom fortbildning och språkinläring. Inom ramen för denna prioritering bör projekten inriktas på följande:

- Utveckling av rollen för verksamma inom yrkesutbildningen för att möta systemförändringar, som övergång till resultat- och kompetensbaserade system.
- Stärkt samarbete mellan verksamma inom yrkesutbildningen och arbetslivet (företag, yrkessektorer etc.).
- Utveckling av dessa personers pedagogiska färdigheter och deltagande i framtagande av läroplaner.
- Bättre tillägnande av kompetenser som kommer att ge yrkesverksamma inom yrkesutbildningsområdet möjlighet att undervisa i övergripande färdigheter, t.ex. de som beskrivs i rekommendationen från 2006 om nyckelkompetenser för livslångt lärande.

Dessa insatser kommer att hjälpa medlemsstaterna att nå de riktmärken som fastställts för deltagandet i allmän och yrkesinriktad utbildning till 2010.

3.3. Nätverk

Nätverksprojekt ska bidra till samarbete mellan aktörer på yrkesutbildningsområdet, företag, ekonomiska sektorer, arbetsmarknadens parter och yrkesutbildningsorganisationer på sektorsbasis.

3.3.1. *Ecvet-nätverk*

För att stödja testningen av det europeiska systemet för överföring av meriter inom yrkesutbildning (Ecvet)³³ bör förslagen bygga på nätverk med relevanta berörda parter (organ

³² http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com868_en.pdf

³³ Ecvet är en teknisk ram för överföring, erkännande och om lämpligt ackumulering av individers läranderesultat för erhållande av utbildningsbevis. Ecvet-redskap och Ecvet-metoder omfattar beskrivning av

för meritutdelning, utbildningscentrer). Prioritet kommer att ges till sektorer som redan är engagerade i Ecvet-pilotprojekt och till följande åtta sektorer:

- Tillverkning och underhåll av fordon.
- Internationell handel.
- Tillverkningsindustrin, särskilt den kemiska industrin.
- Finans- och försäkringsverksamhet.
- Transport och magasinerings (logistik).
- Byggverksamhet.
- Bostäder.
- Kultur, nöje och fritid.

3.3.2. Nätverk för berörda parter

- Kartläggning, klassificering och spridning av god praxis inom utbildning i enskilda sektorer som kan påverka yrkesutbildningssystemet i dessa.
- Utveckling och stärkande av samarbetet mellan yrkesutbildning och näringsliv i linje med initiativet ”Nya färdigheter för nya arbetstillfällen”³⁴.

utbildningsbevis i form av utbildningsmoduler med motsvarande poäng, en överförings- och ackumuleringsprocess och kompletterande dokument som inlärningsavtal, betygsdokumentation och Ecvet-handledningar: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc50_en.htm

³⁴ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com868_sv.pdf

4. GRUNDTVIG – VUXENUTBILDNING OCH ANDRA UTBILDNINGSMÖJLIGHETER

Inledning: Politisk bakgrund

EU:s övergripande politiska mål om ökad ekonomisk tillväxt, konkurrenskraft och social integration (Lissabonstrategin) utgör också ramen för Grundtvigprogrammet, vars syfte är att bemöta den dubbla utmaning på utbildningsområdet som utgörs av det stora antal vuxna som lämnat skolan i förtid, eller (som för många migranter) aldrig har fått möjligheter till skolgång överhuvudtaget, samt den åldrande befolkningen. Vuxenutbildning bidrar till att bemöta dessa utmaningar, genom att ge alla dessa individer möjlighet att förbättra sina kunskaper och kompetenser.

Vuxenutbildningen är en mycket viktig komponent i det livslånga lärandet. Vuxnas deltagande i allmän och yrkesinriktad utbildning är dock inte bara begränsat, utan även obalanserat. De som har minst utbildning är också de som minst sannolikt deltar i utbildningsinsatser av olika slag. Jämfört med medlemsstaternas överenskomna riktmärke för deltagande i livslångt lärande om 12,5 % av befolkningen i arbetsför ålder 2010, var genomsnittet 9,7 % för 2007, med stora variationer mellan länderna (från 1,3 % till 32 %).

För att ta itu med denna och andra utmaningar som EU står inför, som demografiska förändringar, snabb utveckling i andra regioner i världen samt fattigdom i kombination med social integration, offentliggjorde kommissionen ett meddelande med titeln ”Vuxenutbildning: det är aldrig för sent att lära”³⁵ 2006. I meddelandet understryks vikten av vuxenutbildning för att stödja vuxnas anställbarhet, deras rörlighet på arbetsmarknaden och förvärvande av nyckelkompetenser, samtidigt som man främjar social integration på arbetsmarknaden och i samhället.

Meddelandet följdes upp av en handlingsplan³⁶ i september 2007, där det anges hur medlemsstaterna och andra berörda parter med stöd från EU kan utveckla effektiva vuxenutbildningssystem. I maj 2008 antog rådet ett antal slutsatser om vuxenutbildning³⁷ som stärker och vidareutvecklar kommissionens strategi för insatser på detta område.

Det är oerhört viktigt att öka deltagandet i vuxenutbildning och att göra det mer rättvist. En kvalitetskultur bör utvecklas, där särskild uppmärksamhet ägnas åt de vuxenstuderande samt yrkesutveckling för personal, såväl utbildningsanordnare som tillhandahållare. Genomförande av system för erkännande och validering av icke-formell och informell utbildning är av stor betydelse för att motivera vuxenstuderande. Slutligen måste kvaliteten och jämförbarheten när det gäller information om vilka behov som finns inom vuxenutbildningen förbättras som en grund för den framtida politiken på detta område.

³⁵ http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sv/com/2006/com2006_0614sv01.pdf

³⁶ http://ec.europa.eu/education/policies/adult/com558_sv.pdf

³⁷ Rådets slutsatser av den 22 maj 2008 om vuxenutbildning (2008/C 140/09, EUT C 140, 6.6.2008, s. 10).

Inledning: Särskilda och operativa mål för Grundtvig

Programmet Grundtvig har följande särskilda mål enligt artikel 29.1 i programbeslutet:

- a) Att hantera den pedagogiska utmaning som Europas åldrande befolkning utgör.
- b) Att bidra till att ge vuxna möjligheter att förbättra sina kunskaper och kompetenser.

Programmet Grundtvig har följande operativa mål enligt artikel 29.2 i programbeslutet:

- a) Att förbättra kvaliteten på och tillgången till rörlighet i hela Europa för personer som deltar i vuxenutbildning och utöka denna, så att minst 7 000 sådana personer årligen erhåller stöd till rörlighet senast 2013.
- b) Att förbättra kvaliteten på och utöka samarbetet mellan organisationer som arbetar med vuxenutbildning i hela Europa.
- c) Att se till att personer i utsatta och marginaliserade samhällsgrupper, särskilt äldre och personer som avbrutit sin utbildning utan att uppnå grundläggande kvalifikationer, får nya möjligheter att delta i vuxenutbildning.
- d) Att underlätta utvecklingen av innovativa lösningar inom vuxenutbildning, samt överföringen av dessa, däribland från ett deltagande land till andra länder.
- e) Att stödja utarbetandet av innovativt innehåll, innovativa tjänster, undervisningsmetoder och rutiner för livslångt lärande som bygger på IKT.
- f) Att förbättra undervisningsmetoder samt förvaltningen av organisationer för vuxenutbildning.

Prioriterad verksamhet inom Grundtvig

4.1. Rörlighet och partnerskap

Rörlighet: Fortbildningsbidrag för personal, besök och utbyten, assistenttjänster, workshoppar och volontärprojekt för seniorer

Det har inte fastställts några prioriteringar för denna insats på europeisk nivå. De sökande rekommenderas att besöka webbplatsen för det nationella programkontoret i sitt hemland, där de kan finna vilka nationella prioriteringar eller andra nationella regler som eventuellt finns för dessa insatser.

Partnerskap

Det har inte fastställts några prioriteringar för denna insats på europeisk nivå. De sökande rekommenderas att besöka webbplatsen för det nationella programkontoret i sitt hemland, där de kan finna vilka nationella prioriteringar eller andra nationella regler som eventuellt finns för dessa insatser.

4.2. Multilaterala projekt

Stöd kommer att ges åt projekt som bidrar till att utveckla innovationsförmågan eller till att sprida innovation och god praxis med en potential för betydande verkan.

Särskild prioritet kommer att ges åt projekt där man kommer att anordna vidareutbildning av undervisningspersonal inom vuxenutbildningen, antingen som projektets huvudmål eller som ett redskap för att sprida projektets övriga innovativa resultat.

4.2.1. **Prioritering 1: Nyckelkompetenser**³⁸

Inom ramen för denna prioritering bör projekten ge upphov till konkreta och spridbara resultat (metoder, verktyg, material) med inriktning på aspekter som de följande:

- Bredda tillgången till grundläggande kunskaper och färdigheter som läs- och skrivkunnighet, kommunikation på främmande språk, matematiska kunskaper, grundläggande naturvetenskaplig och teknisk kompetens samt digital kompetens.
- Hjälpa vuxenstuderande att utveckla övergripande kompetenser, som social, medborgerlig, kulturell och interkulturell kompetens samt entreprenörskap, för att anpassa sig till det föränderliga samhället och behoven på arbetsmarknaden.
- Stärka vuxnas självförtroende och främja deras personliga självförverkligande genom att utveckla deras kulturella medvetenhet och kreativa uttrycksförmåga.

4.2.2. **Prioritering 2: Bättre kvalitet på vuxenutbildningen**

Inom ramen för denna prioritering bör projekten ge upphov till konkreta och spridbara resultat (metoder, verktyg, material) med inriktning på aspekter som de följande:

- Kartlägga inlärningsbehovet hos lärare, utbildare och annan personal.
- Förbättra kvaliteten på lärare, handledare och övrig personal inom vuxenutbildning t.ex. genom grundläggande utbildning eller fortbildning och utarbetande av lämpliga kvalifikationer.
- Skapa ett intensivt lokalt och regionalt samarbete mellan vuxenutbildningsinstitutioner och andra utbildningsanordnare och företag, exempelvis inom ramarna för begreppet ”läranderegioner”.
- Bättre anpassa vuxnas färdigheter till arbetsmarknadens behov, i enlighet med strategin ”Nya färdigheter för nya arbetstillfällen”.
- Förbättra kvalitetssäkringen av utbildningstjänster och utbildningsinstitutioner samt undersöka hur den europeiska referensramen för kvalitetssäkring av yrkesutbildning³⁹ samt standarderna och riktlinjerna för kvalitetssäkring i det europeiska området för högre utbildning⁴⁰ kan tillämpas på vuxenutbildning.

³⁸ Europaparlamentets och rådets rekommendation 2006/962/EG av den 18 december 2006 om nyckelkompetenser för livslångt lärande, EUT L 394, 30.12.2006, s. 10. [Europaparlamentets och rådets rekommendation 2006/962/EG av den 18 december 2006 om nyckelkompetenser för livslångt lärande, EUT L 394/10, 30.12.2006](#). De åtta nyckelkompetenserna är kommunikation på modersmålet, kommunikation på främmande språk, matematiskt kunnande och grundläggande vetenskaplig och teknisk kompetens, digital kompetens, lära att lära, social och medborgerlig kompetens, initiativförmåga och entreprenörskap, kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer.

³⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0179:FIN:SV:PDF>

⁴⁰ http://www.eqar.eu/fileadmin/documents/e4/050221_ENQA_report.pdf

4.2.3. *Prioritering 3: Göra vuxenutbildningen mer attraktiv och tillgänglig*

Inom ramen för denna prioritering bör projekten ge upphov till konkreta och spridbara resultat (metoder, verktyg, material) med inriktning på aspekter som de följande:

- Motivera individer att engagera sig i utbildning, bl.a. genom studievägledning, uppsökande strategier, informationskampanjer och partnerskap med företag.
- Använda IKT, e-lärande och medierna för att ge fler personer tillgång till vuxenutbildning.
- Förbättra öppenheten och användningen av kvalifikationer som förvärvats inom vuxenutbildning och underlätta tillträde till yrkesinriktad, allmän och högre utbildning.

4.2.4. *Prioritering 4: Bättre validering av icke-formellt och informellt lärande*

Inom ramen för denna prioritering bör projekten inriktas på produktion, testning och införande av metoder, verktyg och material för följande syften:

- Bättre validering av icke-formella och informella studieresultat, med hänsyn till vuxenstuderandes olika behov.
- Bättre validering av icke-formellt och informellt lärande.
- Utvärdering av hur existerande ramar och principer som de europeiska riktlinjerna för validering av icke-formell och informell inläring kan användas i vuxenutbildning för att möta vuxnas särskilda behov.
- Kartläggning och spridning av mekanismer för utvärdering av kompetenser och erkännande av migranternas formella, icke-formella och informella utbildning.

4.2.5. *Prioritering 5: Främja vuxenutbildning för personer ur marginaliserade och mindre gynnade samhällsgrupper samt migranter*

Inom ramen för denna prioritering ska projekten ge upphov till konkreta och spridbara resultat (metoder, verktyg, material) med inriktning på aspekter som de följande:

- Utveckla alternativa undervisningsmetoder för att integrera eller återanpassa personer ur marginaliserade och mindre gynnade grupper i samhället och på arbetsmarknaden.
- Utbyta goda lösningar om interkulturell utbildning, lärande hos personer ur marginaliserade samhällsgrupper och deras språkliga, sociala och kulturella integration.
- Skapa inlärningsmöjligheter på grundval av deltagande i det lokala samhällets verksamhet.
- Utnyttja idrottsaktiviteter som en möjlighet för att tillhandahålla utbildningsmöjligheter för personer ur marginaliserade och mindre gynnade samhällsgrupper.

4.2.6. *Prioritering 6: Utbildning och inläring senare i livet; utbildning mellan generationer och inom familjen*

Inom ramen för denna prioritering bör projekten ge upphov till konkreta och spridbara resultat (metoder, verktyg, material) med inriktning på aspekter som de följande:

- Överföring av kunskap, metoder och god praxis för utbildning av äldre personer.

- Tillhandahållande av färdigheter som äldre personer behöver för att klara av förändringar och förbli aktiva i samhället.
- Förstärkning av äldres bidrag till andras lärande.
- Utveckling av innovativa strategier för utbildning mellan generationer och inom familjen.

4.3. Nätverk

4.3.1. Prioritering 1: Språkinläring inom vuxenutbildningen

Nätverken inom denna prioritering bör inriktas på följande ämnesområden:

- Utbyta kunskap och sprida god praxis om språkinlärningsmöjligheter för vuxna.
- Kartlägga nuvarande, framväxande och framtida behov av europeiskt samarbete om språkinläring för vuxna (inklusive formellt, icke-formellt och informellt lärande).
- Utarbeta strategier för att ta itu med luckor i språkinläring för vuxna, där det för närvarande finns brister i tillhandahållandet av utbildning.
- Utarbeta strategier, system och material i syftet att höja vuxenutbildarnas interkulturella kompetens.
- Sprida system och material för att utbilda språklärare inom vuxenutbildningen.

4.3.2. Prioritering 2: Akademiskt nätverksarbete inom vuxenutbildningen

Nätverken inom denna prioritering bör inriktas på närmare samarbete och nätverksarbete mellan dels lärare och forskare om vuxenutbildning, dels utbildningsanordnare och verksamma inom detta område. Nätverken bör inriktas på följande områden:

- Forska om och analysera behovet av en europeisk dagordning för undervisning och forskning rörande livslångt lärande i allmänhet och vuxenutbildning i synnerhet.
- Kartlägga, analysera och diskutera aktuella och framtida tendenser inom universitetsforskning om vidareutbildning.
- Kartlägga effektiva modeller för finansiering av akademiska nätverk.
- Kartlägga och främja ett tätare samarbete och nätverkssamarbete mellan universitet och högskolor som sysslar med andragogik och vuxenutbildning.
- Utveckla, testa och främja verktyg dels för kvalitetssäkring, dels för stärkande av vuxenutbildningen.
- Analysera effekterna av nationella reformer inom vuxenutbildningssektorn.
- Utveckla strukturer för samarbete mellan universitet och högskolor, sammanslutningar på EU-nivå samt andra organisationer som bedriver forsknings- och utvecklingsverksamhet rörande vuxenutbildning.

4.3.3. Prioritering 3: Nätverk för berörda parter inom vuxenutbildningen

Nätverken inom denna prioritering bör inriktas på följande ämnesområden:

- Stärka samarbetet mellan vuxenutbildningsanordnare, icke-statliga organisationer, det civila samhället, arbetsmarknadens parter och beslutsfattare på lokal, regional, nationell nivå samt EU-nivå.
- Utbyta kunskap och sprida god praxis om vuxenutbildningsmöjligheter inom EU.

- Kartlägga nuvarande, framväxande och framtida behov av europeiskt samarbete om vuxenutbildning och vägledning på detta område.
- Undersöka metoder och praxis för hur antalet personer som deltar i vuxenutbildning kan ökas.

4.3.4. Prioritering 4: Validering och certifiering

Nätverken inom denna prioritering bör inriktas på följande ämnesområden:

- Bättre validering av icke-formella och informella läranderesultat, med hänsyn till de vuxenstuderandes olika behov.
- Bättre validering av icke-formellt och informellt lärande som görs av yrkesverksamma inom vuxenutbildning.
- Utvärdera hur existerande ramar och principer kan användas inom vuxenutbildningen för att möta vuxnas särskilda behov.
- Kartläggning och spridning av mekanismer för utvärdering av kompetenser och erkännande av migranternas formella, icke-formella och informella lärande.

KAPITEL 2 – DET ÖVERGRIPANDE PROGRAMMET

Särskilda och operativa mål för det övergripande programmet

Det övergripande programmet har följande särskilda mål enligt artikel 32.1 i programbeslutet:

- a) Att främja europeiskt samarbete på områden som omfattar två eller flera sektorsspecifika delprogram.
- b) Att främja kvalitet och öppenhet i medlemsstaternas utbildningssystem.

Det övergripande programmet har följande operativa mål enligt artikel 32.2 i programbeslutet:

- a) Att stödja policyutvecklingen och samarbetet för livslångt lärande på europeisk nivå, särskilt inom ramen för Lissabonprocessen och arbetsprogrammet ”Utbildning 2010” samt Bologna- och Köpenhamnsprocesserna och deras efterföljare.
- b) Att se till att det finns tillräckligt med jämförbar information, statistik och analyser som policyutvecklingen för livslångt lärande kan bygga på samt att följa upp framstegen mot målen för livslångt lärande och fastställa områden som kräver särskild uppmärksamhet.
- c) Att främja språkinlärning och stödja språklig mångfald i medlemsstaterna.
- d) Att stödja utarbetandet av innovativt IKT-baserat innehåll samt IKT-baserade tjänster, undervisningsmetoder och rutiner för livslångt lärande.
- e) Att se till att resultaten av programmet för livslångt lärande erkänns, visas och genomförs i stor omfattning.

1. CENTRALT VERKSAMHETSOMRÅDE 1 – POLITISKT SAMARBETE OCH INNOVATION

1.1 Studiebesök för experter och beslutsfattare inom utbildning – (rörlighet)

Målet med denna insats är att främja en kultur med ömsesidigt lärande (peer learning), dvs. observation, utbyte och ömsesidig inlärning rörande ämnen av gemensamt intresse på EU-nivå. Insatsen sporrar till diskussion om relevanta ämnen och bidrar till utvecklingen av kvalitetsstrategier och mer tydlighet i utbildningssystemen. Särskilda insatser kommer att göras för att skapa större engagemang från politikerna och beslutsfattares sida.

Studiebesöksprogrammet ska följa prioriteringarna för politiken för allmän och yrkesinriktad utbildning, däribland de prioriteringar som fastställts av medlemsstaterna. Dessutom ges prioritet åt projekt som fastare knyter de frågor som undersöktes vid studiebesöken till genomförandet av Lissabonstrategin och prioriteringarna i arbetsprogrammet ”Utbildning 2010”, bl.a. Köpenhamns- och Bolognaprocesserna.

Prioriteringarna i det nya studiebesöksprogrammet knyts i sin tur till den uppdaterade strategiramen för europeiskt samarbete på utbildningsområdet. Hänsyn tas till de fyra strategiska utmaningar som bör utgöra grundvalen för det politiska samarbetet i Europa fram till år 2020.

Dessa är följande:

- Att göra livslångt lärande och rörlighet för de lärande blir verklighet.
- Att förbättra och effektivisera utbildningsutbudet och läranderesultaten.
- Att främja lika möjligheter för alla och ett aktivt samhällsdeltagande.
- Att främja innovation och kreativitet, däribland entreprenörskap, på alla utbildningsnivåer.

Utifrån ovanstående kommer följande huvudteman för studiebesök att gälla under 2010:

- Nyckelkompetenser för alla, bl.a. kreativitet, innovation och entreprenörskap.
- Bättre tillgång och lika möjligheter för alla samt kvalitet och effektivitet i utbildningssystemen.
- Fortsatt attraktiva utbildningar och bättre ledarskap.
- Utbildning i syfte att förbättra anställbarheten.
- Genomförande av gemensamma europeiska instrument och redskap, principer och ramar för livslångt lärande, bl.a. livslång vägledning.
- Tendenser och utmaningar inom strategier för livslångt lärande.
- Utveckling av lärgemenskaper som engagerar alla aktörer inom utbildningsområdet.
- Främjande av rörlighet över gränserna i samband med livslångt lärande.

Förteckningen över ämnen i katalogen för 2010–2011 passar helt in i denna struktur.

1.2 Studier och jämförande forskning

Målsättningarna med denna insats är att genomföra jämförande analyser av utbildningssystemen i EU, för att säkerställa en tillräcklig tillgång på jämförbara uppgifter, jämförbar statistik och jämförbara analyser som ska understödja utformningen av politiska åtgärder för livslångt lärande samt övervaka framstegen när det gäller att uppfylla målsättningarna och målen för livslångt lärande, samt för att fastställa vilka områden som kräver särskild uppmärksamhet.

De prioriterade ämnena för jämförande forskning för att stärka bevisbasen för politik och praxis inom allmän och yrkesinriktad utbildning är följande:

1. Främjande av kvalitet, effektivitet och rättvisa i den högre utbildningen:
2. Tillhandahållande av vuxenutbildning; kartlägga, utvärdera och främja kvaliteten på organisation, ledning och finansiering av vuxenutbildning.
3. Tillägnande av nyckelkompetenser i förskolan och i den obligatoriska skolan.
4. Den yrkesinriktade utbildningens attraktivitet och kvalitet. Styrning av yrkesutbildningssystem samt bättre förståelse för kopplingarna mellan yrkesinriktad utbildning, högre utbildning och arbetslivet.
5. Tillägnande av kreativ kompetens inom ramarna för inlärningsprocessen och dess inverkan på innovation på teknisk, social och institutionell nivå.

6. Utveckling av nya metoder för att mäta kompetens, föregripande av nya färdighetsbehov i näringslivet och samhället; bättre lyhörddhet inom utbildningssystemen för dessa behov och smidigare övergång mellan utbildningssystemen och arbetsmarknaden.

Särskild prioritet kommer att ges åt projekt som inriktas på undersökningar och forskning inom ämnesområden som inte täcks tillräckligt väl av aktuella eller kommande projekt som stöds inom ramen för denna insats. Innan förslaget sänds in ska den sökande se till att det föreslagna ämnet inte omfattas eller kommer att omfattas av en annan undersökning som mottar stöd från EU:s utbildningsprogram.

Utvalda undersökningar under denna insats under 2007 och 2008 finns på följande adress:

http://eacea.ec.europa.eu/lfp/general_information/key_activity_1_en.html#links

Undersökningar och rapporter om utbildning som mottar stöd från Generaldirektoratet för utbildning och kultur finns på följande adress:

http://ec.europa.eu/education/more-information/moreinformation139_en.htm

Inbjudningar att lämna projektförslag på utbildnings- och ungdomsområdet finns på följande adress:

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/calls/tenders_en.html

Undersökningar som utarbetas av Eurydice-nätverket finns på följande adress:

<http://www.eurydice.org>

2. CENTRALT VERKSAMHETSOMRÅDE 2 – SPRÅK

Inledning: Politisk bakgrund

Språklig mångfald är en del av Europas vardag. En av Europeiska unionens viktigaste prioriteringar är att bevara och främja detta centrala inslag i våra kulturer. I den uppdaterade europeiska strategiska ramen för utbildning som kommer att gälla efter 2010 betraktas förmågan att kommunicera på främmande språk som en nyckelkompetens. En arbetskraft med praktiska språkkunskaper hjälper EU:s företag att konkurrera framgångsrikt på den globala marknaden, blir mer anställbar på EU-marknaden och är avgörande för ekonomisk tillväxt och arbetstillfällen av bättre kvalitet. Flerspråkighet stärker personlig utveckling och delaktigheten i det europeiska samhällslivet bidrar till att förstärka den sociala sammanhållningen och främjar interkulturell dialog, samt öppnar möjligheter för att upptäcka andra värderingar, övertygelser och beteenden. Främjande av språkinläring och språklig mångfald är en målsättning för programmet för livslångt lärande i allmänhet, och för programmen Comenius, Erasmus, Grundtvig och Leonardo da Vinci i synnerhet. Det centrala verksamhetsområdet ”Språk” kompletterar dessa sektorsprogram genom att det inriktas på språkundervisning och inlärningsbehov i minst två av dessa delprogram. Alla språk kan få bidrag ur programmet.

2.1 Multilaterala projekt

Dessa övergripande projekt måste komplettera minst två av de fyra ovannämnda programmen och inriktas på att öka medvetandet om fördelarna med språkinläring, EU:s flerspråkiga karaktär, främjande av tillträde till språkinlärningsresurser samt utveckling och spridande av språkinlärningsmaterial, däribland nätbaserade kurser och språkkunskapsprov. Tillämpning av Europarådets gemensamma europeiska referensram för språk rekommenderas starkt där detta är lämpligt.

Prioritet kommer att ges åt förslag som omfattar ett eller flera av följande områden:

- Förstärka förvärvande av färdigheter i och/eller öka medvetandet om de mindre utbredda europeiska språken, inklusive romani.
- Förstärka förvärvandet av språkkunskaper i syfte att stärka den interkulturella dialogen i Europa.
- Förbättra arbetsplatsrelevanta språkkunskaper i syfte att förbättra integrationen av de enskilda medarbetarna i företagen och främja EU:s konkurrenskraft.
- Utveckla och främja metodik för att motivera språkstudier och stärka deras förmåga för språkinläring, särskilt med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

2.2 Nätverk

Dessa övergripande nätverk bidrar till genomförandet av språkpolitiken i EU. De främjar språkinläring och språklig mångfald och stöder informationsutbyte om innovativa metoder och god praxis, särskilt bland beslutsfattare och centrala aktörer inom utbildningen. Nätverken ska bidra till att anpassa och sprida produkter från tidigare projekt till potentiella slutanvändare (myndigheter, yrkesverksamma, näringslivet, språkstudier etc.).

Prioritet kommer att ges åt förslag som omfattar ett eller flera av följande områden:

- God praxis i syftet att förbättra den interkulturella dialogen och den sociala integrationen i Europa genom språkinlärning och språkundervisning.
- God praxis när det gäller språkundervisning för personer med låga utbildningsrelaterade och akademiska färdigheter.
- God praxis när det gäller språkundervisning för personer med särskilda behov.

3. CENTRALT VERKSAMHETSOMRÅDE 3 – IKT

Inledning: Politisk bakgrund

Främjande av informations- och kommunikationsteknik (IKT) för lärande är en målsättning för Programmet för livslångt lärande i allmänhet, och för programmen Comenius, Erasmus, Grundtvig och Leonardo da Vinci i synnerhet. Det centrala verksamhetsområdet ”IKT” kompletterar dessa delprogram genom att den inriktas på IKT för inlärningsbehov inom minst två av dessa sektorer.

Den inriktas på informations- och kommunikationsteknikens potential som en katalysator för social och utbildningsrelaterad innovation och förändring. Detta handlar inte om teknik, utan om hur inläringen kan stärkas med hjälp av IKT (t.ex. simulationer, lärande genom upptäckt, insatser för att locka tillbaka till studier personer som har slutat skolan i förtid, möjliggörande av lärande utanför skolmiljön samt flexibelt livslångt lärande för att överbrygga den digitala klyftan).

Alla medlemsstater har gjort avsevärda framsteg på IKT-området sedan Lissabontoppmötet. Nästan alla institutioner för allmän och yrkesinriktad utbildning är utrustade med IKT och arbetar i nätverk med hjälp av IKT. Mer måste dock göras för att förverkliga informations- och kommunikationsteknikens fulla potential för att stödja innovativ pedagogisk utveckling, bredare tillgång till livslångt lärande och avancerad förvaltning av utbildningssystemen. Detta kommer att bidra till att maximera avkastningen på tidigare investeringar i IKT.

Prioriterade insatser inom centralt verksamhetsområde 3: IKT

3.1 Multilaterala projekt

Prioritet kommer att ges åt följande områden:

3.1.1 Prioritering 1: Kartlägga och genomföra innovativa användningsmetoder för IKT för livslångt lärande, särskilt för utsatta grupper som riskerar social utestängning

IKT ger individer möjlighet att stärka det sociala nätverket och detta bidrar i sin tur till att stärka deras inläring. Lärande är till största delen en social process. Självinläring och informell inläring med andra är viktiga sätt för att utveckla e-färdigheter och digital kompetens. Men IKT blir även allt viktigare i det formella lärandet. En ny generation av IKT-baserade sociala nätverksverktyg och plattformar (”Webb 2.0” och andra relevanta IKT-utvecklingar) blir allt mer populära. Exempel på detta är bloggar, wiki, podcasts, social programvara, virtuella sociala webbplatser samt mobiltelefoner. De är lätta att använda, säljs till överkomliga priser och är allmänt spridda, särskilt bland personer som riskerar social utestängning (elever som slutat skolan i förtid, etniska minoriteter, äldre osv.), och utgör därmed en potential för att återknyta eller knyta grupper som riskerar social utslagning till samhällsservice, lärande och samhälleligt engagemang.

Projekten bör omfatta följande:

- Utarbetande och införande av experimentella utbildningsmetoder i anknytning till dessa nya tendenser och verktyg, bl.a. analys av deras betydelse för läranderesultaten, de lärandes agerande och attityder samt av de mer överordnade utbildningsmålen som kvalitet, rättvis tillgång, integration av alla, effektivitet, tolerans osv. är uppfyllda.
- Jämförande analyser av befintliga metoder för att kartlägga överförbar god praxis och framgångsfaktorer.

3.1.2 Prioritering 2: IKT som en katalysator för innovation och kreativitet i det livslånga lärandet

Att främja innovationsförmåga kräver nya inlärnings- och undervisningsmetoder och strategier som bygger på aktivt lärande, t.ex. kreativ problemlösning, upptäckande lärande, praktiskt lärande, kritiskt tänkande och kreativitet. IKT-stött lärande kan effektivt stödja dessa nya metoder och strategier. Projekten bör bidra till att utveckla innovativa arbetsätt inom utbildning för att utöka förmågan till lärande och förstärka innovationsförmågan.

Prioritet kommer att ges åt projekt för att kartlägga och använda IKT-stödda inlärningsmetoder genom inriktning på ett eller flera av följande ämnesområden:

- Främja kreativitet, där individen genom kreativa uttryck samt kritiskt och lateralt tänkande lär sig att skapa nya idéer och innovativa lösningar.
- Främja metoder som bygger på strategier för undersökande lärande och problembaserat lärande, där individen lär sig praktiskt genom experiment i verkliga eller virtuella miljöer.
- Stödja distansundervisning, självstudier och självständig inläring i sammanhang där de lärande omedelbart kan använda sin kunskap i praktiken.
- Stödja samarbetsorienterad inläring i grupper i syftet att lösa problem som förutsätter kreativa och nyskapande lösningar.

3.2 Nätverk

Nätverk som inriktas på följande ämnesområden kommer att prioriteras:

3.2.1 Prioritering 1: Behandla övergripande frågor för att koppla upp och koppla ihop lärgemenskaper genom IKT på ett innovativt sätt

Konceptet ”lärgemenskaper” vinner mark, och bygger på starkare kopplingar mellan skolan, hemmet, arbetsplatsen och närsamhället. Detta är en central del av de nya IKT-tjänster och infrastrukturer som skapas i Europa.

Förslag om nätverk som inriktas på ett eller flera av följande områden kommer att prioriteras:

- Dela kunskap och genomföra partnerskap med deltagande av alla berörda aktörer inom IKT-stött lärande, som omfattar både utbuds- och efterfrågesidan (t.ex. genom att involvera både utgivare och specialiserade innehållsutvecklare).
- Tillhandahålla rådgivning och stöd om övergripande frågor som gäller användningen av digitala innehållstjänster inom formella, icke-formella och informella

lärandemiljöer, t.ex. juridiska frågor om immateriella rättigheter, kvalitetsstandarder, e-bedömning och e-portföljer.

- Utveckla utbildningsinnovation i större omfattning, baserad på informations- och kommunikationsteknikens kapacitet för att stödja nya undervisningsmetoder och anpassa dessa metoder till sociala och ekonomiska förändringar, nya kunskaper om lärande och hantering av förändringar.

3.2.2 *Prioritering 2: Stärka kopplingarna mellan IKT, kreativitet och innovationsförmåga*

Det finns ett allt viktigare gränssnitt mellan utvecklingen av IKT-användning inom allmän och yrkesinriktad utbildning och de nya möjligheter som detta erbjuder för att främja kreativitet och innovation bland individer, grupper och organisationer i Europa.

Prioritet kommer att ges åt projekt som inriktas på ett eller flera av följande områden:

- Dela kunskap och genomföra experimentella metoder för att utveckla kreativitets- och innovationsförmågan genom användning av IKT.
- Tillhandahålla råd och stöd till organisationer och yrkesverksamma inom detta område.
- Kartlägga god praxis och tillhandahålla fallstudier rörande undervisning och metoder som understödjer innovationskapaciteten.
- Delta i PR- och informationskampanjer för att främja dialogen mellan de berörda parterna och stödja spridningen av europeiska resultat.

4. CENTRALT VERKSAMHETSOMRÅDE 4 – SPRIDNING OCH ANVÄNDNING AV RESULTAT

Det centrala verksamhetsområdet ”Spridning och användning av resultat” avspeglar ett allt större medvetande bland både beslutsfattare och yrkesverksamma om behovet av att se till att EU-finansierade projekt och insatser ger så stor effekt som möjligt till stöd för den reviderade Lissabondagordningen och resultaten av arbetsprogrammet ”Utbildning 2010”. Det främsta målet för detta centrala verksamhetsområde är att skapa en ram för effektiv användning av resultaten på lokal nivå, sektorsnivå, regional och nationell nivå och EU-nivå. De insatser som finansieras inom ramen för detta centrala verksamhetsområde kompletterar åtgärderna för spridning och användning av specifika resultat inom sektorsprogrammen och de andra centrala verksamhetsområdena.

Projekt som bygger på en integrerad strategi, som spänner över två eller flera olika delar av programmet för livslångt lärande, som involverar viktiga beslutsfattare och/eller bedöms ha potential för att ge ett väsentligt och mätbart bidrag på sektorsnivå, regional och/eller nationell nivå och/eller EU-nivå, kommer normalt att få förtur.

Prioritet kommer att ges åt **multilaterala projekt** som inriktas på följande områden:

- Utveckla lämplig infrastruktur (analyser, mekanismer, metoder och praktiska verktyg) för att underlätta användning av resultat.
- Övergripande verksamhet på EU-nivå (per sektor, tema eller användargrupp).
- Främjande av verksamhet för ”utnyttjande av resultat” inom existerande centrala nätverk och relevanta organisationer i syfte att överföra och genomföra resultaten (mångfaldigande) och/eller integrera dem i andra politikområden.

KAPITEL 3 – JEAN MONNET –PROGRAMMET

Särskilda och operativa mål för Jean Monnet-programmet

Jean Monnet-programmet har följande särskilda mål enligt artikel 35.1 i programbeslutet:

- a) Att främja undervisning, forskning och analysverksamhet inom studier som gäller europeisk integration.
- b) Att stödja förekomsten av tillräckligt många institutioner och sammanslutningar som är inriktade på frågor som rör europeisk integration och utbildning i ett europeiskt perspektiv.

Jean Monnet-programmet har följande operativa mål enligt artikel 35.2 i programbeslutet:

- a) Att stimulera till högsta kvalitet i undervisning, forskning och analys inom studier som rör den europeiska integrationen vid högre utbildningsanstalter inom och utanför gemenskapen.
- b) Att öka kunskapen och medvetenheten bland specialiserade forskare och bland europeiska medborgare allmänt sett om frågor som rör den europeiska integrationen.
- c) Att stödja de viktigaste europeiska institutionerna som ägnar sig åt frågor som rör europeisk integration.
- d) Att stödja förekomsten av europeiska sammanslutningar och institutioner av hög kvalitet som är verksamma inom utbildning.

JEAN MONNET-PROGRAMMET: UNDERVISNING, FORSKNING OCH ANALYS

Syftet med insats a) i Jean Monnet-programmet är att stimulera till undervisning, forskning och analys inom studier som gäller europeisk integration vid institutioner för högre utbildning (inom och utanför EU). Syftet är att öka kunskapen och medvetandet i universitetsvärlden och bland studerande och medborgare i hela världen om frågor som rör europeisk integration.

a) Undervisningsprojekt (Jean Monnet-moduler, Jean Monnet-professorer och personliga Jean Monnet-professorer)

Prioritet kommer att ges till projekt som

- innebär att ny utbildningsverksamhet skapas, (t.ex. utarbetande av nya kurser och/eller nya studieprogram),
- innebär en förnyelse av Jean Monnet-undervisningspersonalen,
- föreslås av universitet och högskolor i länder utanför EU, särskilt länder som ännu inte ingår i något Jean Monnet-projekt,
- är inriktade på studerande från andra universitet och högskolor (t.ex. i samma stad eller region) och studerande som inte automatiskt kommer i beröring med studier om europeisk integration (t.ex. studerande inom medicin, ingenjörsvetenskap, naturvetenskap, pedagogik, konst, språk m.m.),

- bidrar till livslångt lärande (även vuxenutbildning) och är öppna för deltagande av grupper i det civila samhället (t.ex. grundskole- och gymnasielärare, journalister, medlemmar i yrkessammanslutningar m.fl.),
- omfattar såväl kandidat- och masternivå som handledning av forskning på doktorsnivå (denna prioritet gäller endast för Jean Monnet-professurer och personliga Jean Monnet-professurer ad personam).

b) Andra akademiska och forskningsmässiga projekt (Jean Monnet-centrum, informations- och forskningsverksamhet samt multilaterala forskningsgrupper)

Prioritet kommer att ges åt projekt som

- omfattar akademisk verksamhet där man tar tillvara tvärvetenskapliga resurser,
- visar öppenhet gentemot det civila samhället,
- där det ingår forskare på doktorandnivå eller med mindre än fem års erfarenhet efter doktorsexamen,
- omfattar upprättande av gemensam transnationell verksamhet och strukturella förbindelser med akademiska institutioner i andra länder,
- har till syfte att leda till forskningsresultat som inte kan uppnås genom forskningsverksamhet i nationell regi (detta ämne gäller endast för informations- och forskningsverksamhet och multilaterala forskningsgrupper).